

Bericht van de Oecumenische conferentie 2014 in Mainz „De toekomst die wij nastreven – Leven in plaats van verwoesting“

Het oecumenisch proces dat zich nu al tientallen jaren voltrekt en is gericht op „Gerechtigheid, Vrede en Heelheid der Schepping“, wordt o.a. zichtbaar in een reeks oecumenische conferenties. Aangemoedigd door de meest recente oproep van de vergadering van de Oecumenische Raad van Kerken in Busan in 2013 om een „pelgrimstocht naar gerechtigheid en vrede“ te ondernemen in de komende zeven jaar, kwamen van 30 april tot en met 4 mei 2014 meer dan 500 mensen uit Oostenrijk, Zwitserland, Duitsland en andere landen (o.a. Oekraïne) - waaronder vele deskundigen - vanuit hun betrokkenheid bij elkaar in Mainz. In vele workshops, lezingen, open-space sessies en discussiefora, hebben wij ons bezig gehouden met de huidige problemen van onze kapitalistische economie en levenswijze. Met Paus Franciscus delen wij de mening: „Dit economisch stelsel is dodelijk.“ Wij streven naar een „Economie voor het leven“.

Aspecten van gerechtigheid nu

Hoewel er genoeg is voor iedereen, lijden er nog steeds mensen honger en is er nog veel ongelijkheid in de wereld.

Daarom streven wij naar:

- Een wereldwijde solidariteit waarbij we er voor zorgen dat ieder mens er zeker van kan zijn dat er in zijn basisbehoeften wordt voorzien
- een nivellering van inkomsten en vermogen
- een rechtvaardig gebruik van - en toegang tot - de natuurlijke hulpbronnen, zowel voor de huidige als de toekomstige generatie
- geldvermeerdering alleen in handen van de overheid, volgens democratische regels

Aspecten van vrede nu

De mens bevindt zich in een neergaande spiraal van geweld, zoals wij nu met elkaar omgaan.

Daarom streven wij naar:

- het onmiddellijk stoppen van wapenexporten
- een gefaseerde afname van alle militaire inzet
- de erkenning van geweldloze communicatie en civiele conflicthantering als grondbeginsel voor het leven

Aspecten van heelheid der schepping nu

De mens die zichzelf altijd als „Kroon van de schepping“ heeft beschouwd, zorgt zelf voor de ontluistering van deze schepping.

Daarom streven wij naar:

- het afzien van het principe dat groei het belangrijkste is
- beëindiging van de uitbuiting van mens en natuur
- het erkennen en eerbiedigen van de ecologische diversiteit

Dus is een omvangrijk veranderingsproces op alle fronten nodig.

Hier willen wij dieper ingaan op deze aspecten.

Niemand kan twee heren dienen...

Gij kunt niet God dienen, én Mammon. (Matth. 6, vers 24)

Wij, als oecumenisch-christelijke basisbeweging, worden geconfronteerd met deze situatie, waarin we een besluit moeten nemen, zoals Jezus dit 2000 jaar geleden heeft gezegd. Het woord mammon zou men nu vertalen als „kapitaal“. Nu is het beslissende moment (kairos) aangebroken voor inzicht bij ons allen dat we weer bewust moeten handelen. Sociaal, ecologisch en economisch gezien, staat de huidige beschaving nu principiële ter discussie. De oude profeten, de vertegenwoordigers van andere wereldreligies en Jezus Christus zelf hebben het al aan de wereld laten weten – en dat moeten wij ook doen, omdat gerechtigheid, vrede en het tegengaan van de verwoesting van de schepping, een zaak van de hele mensheid is.

Visie (via positiva)

De oecumene is een proces dat leeft in de wereld. Dit proces wordt zichtbaar in diverse plaatselijke, regionale en internationale groeperingen. Ondanks de toenemende problemen van de laatste dertig jaar en ondanks dat de gevestigde politiek ons wil doen geloven dat er geen alternatieven zijn, gaan wij gestaag en vol goede moed verder, gesterkt door de kracht van de Heer.

De visie van het *Rijk van God* en de grondbeginselen van *Schalom*, *Buen Vivir*, *Sangsaeng*, *Humanitas* en *Ubuntu* zijn voor ons het uitgangspunt van wat wij voor onze wereld zouden willen.

Schandaal (via negativa)

Het ontbreekt ons vaak aan de steun van de officiële leiding van de kerken. Op internationaal niveau neemt de kritiek op de bestaande situatie toe, volgen de vergaderingen zich op en worden alternatieve voorstellen gedaan. Ondanks dat wij al deze kennis hebben, speelt het gebruik van deze kennis in de dagelijkse praktijk slechts een ondergeschikte rol.

Wij gaan niet akkoord met de huidige initiatieven op sociaal gebied door de Raad van Evangelische Kerken in Duitsland en de Duitse Bisschoppenconferentie, vanwege hun instemming met onze neoliberale welvaartsstaat met een dun laagje ecologisch bewustzijn. Ons standpunt: Ons huidig welvaartsmodel en ons economisch stelsel zijn ethisch en ecologisch niet acceptabel.

Ons hele leven wordt beheerst door een kapitalistisch model van meer en meer groei, die tot een „Staatsreligie“ is uitgegroeid. Dit beheerst ons dagelijks leven. Ondanks het besef bij

velen dat wij vooral degenen zijn die van dit alles profiteren, laten wij ons maar al te graag - of zonder erbij na te denken - gebruiken om dit systeem te legitimeren.

Hierbij zijn begaan wij een ernstige fout, een misdaad zou je het kunnen noemen, tegenover een groot deel van de mensheid. Deze fout heeft vele kanten: Uitbuiting en misbruik van de wereld om ons heen; sociale tegenstellingen (bijvoorbeeld enerzijds mensen die van de honger sterven, anderzijds verspilling en vernietiging van voedsel); uitsluiting van mensen; tegenhouden van vluchtelingen („Vesting Europa“); wapenproductie en gewapende conflicten, ook met economische groei als doel en gefinancierd door ons belastinggeld.

Uitdaging en verandering (via transformativa)

Wat kunnen wij als kerk doen?

Gedurende deze conferentie is ons duidelijk geworden hoe belangrijk de bundeling van krachten juist binnen de kerk is. De realiteit van een „goed leven“ van slechts weinigen dient tegenover de realiteit van een „goed samenleven“ van alle mensen gesteld te worden.

Daarom zal de oecumene deze transformatie op sociaal, ecologisch, economisch en politiek niveau moeten initiëren. Hierbij kunnen wij terugvallen op de vele Bijbelse verhalen, en ook op andere denkwijzen en godsdiensten. Een actief meeleven met de medemens; ontzag voor het leven; het beschermen van de schepping; geweldloosheid: dat zijn uitgangspunten voor ons handelen, die kunnen leiden tot een radicale verandering van onze beschaving. De verstoorde verhoudingen tussen mensen onderling, tussen mens en natuur, tussen verleden en toekomst: deze kunnen niet worden rechtgezet door een ontwikkeling waarbij de verdeeldheid alleen maar groter wordt, maar wel door met zijn allen een wereldomvattende beweging van „Goed samenleven“ op gang te brengen.

Kerkgemeenten kunnen plaatsen van verandering worden, „Werkstätten“ voor sociale, ecologische en geweldloze manieren van leven. De pelgrims op de tocht van Gerechtigheid, Vrede en Heelheid der Schepping hebben deze werkplaatsen nodig voor bezinning en om dingen uit te proberen. Daarom bouwen wij aan een „gemeenschappelijk huis“ (*oikos*), want bij ieder huis dat wij bouwen en iedere weg die wij inslaan, moeten we dat samen doen. Op dit moment slaan wij zo'n belangrijke weg in, de *via transformativa*. Laten wij deze weg gaan en vormgeven in de maatschappij.

Wat kan de maatschappij doen?

Wij wijzen de huidige „marktconforme democratie“ af, en vragen om een democratieconforme economische structuur en om het afschaffen van alle oligarchische structuren. We hebben een economie nodig die conform de grondwet is. In de grondwet zijn samenwerking en algemeen belang vastgelegd en niet concurrentie, uitbuiting en verrijking.

In een solidaire economie passen de beide uitgangspunten „samenwerking in plaats van concurrentie“ en „zingeving in plaats van winst“ en - samen met de ideeën van een economie gericht op algemeen belang - leidt dit er toe dat er concrete eisen aan de politiek

worden gesteld. De huidige geldvermeerdering die in handen is van een aantal privépersonen of –ondernemingen, moet door de politiek worden overgenomen, met democratisch vastgestelde regels. Bij iedere manier van geldvermeerdering dient te worden gecheckt of deze gericht is op het algemene belang; hierdoor koppelt men de hoeveelheid geld aan de bevordering van een solidaire economie voor het algemeen belang. Het bijbelse verbod op woekerrente en de aanklacht van voedselspeculatie dienen we als concreet voorbeeld te zien van wat er van ons verlangd wordt.

Een ander concreet voorbeeld van wat er van ons geëist wordt: de bevrijding van de mens van honger, ziekte en gebrek aan ontplooiingsmogelijkheden. Daarvoor dienen wij wereldwijd ervoor te zorgen dat aan de basisbehoeften van alle mensen wordt voldaan. Dit houdt in: de toegang tot voedsel, drinkwater, een huis om in te wonen, gezondheidszorg, opleiding en regionale mobiliteit als algemeen goed voor alle mensen. Dit kan door non-profit coöperaties, zowel plaatselijk als regionaal, op te richten, zoals er op de wereld al een aantal van zijn. Iets dergelijks kan ook uw gemeente zijn.

Dit betekent een concreet alternatief voor de illusies van de kapitalistische economie. In een dergelijke decentraal bestuurd economie kan, behalve onafhankelijkheid op het gebied van voedsel, ook zelfvoorzienendheid qua energiegebruik werkelijkheid worden, door duurzame energievormen te gebruiken. Vooral met het oog op de CO₂-reductie van 2 t per persoon per jaar en de 2-graden doelstelling, zijn energie-efficiëntie (verantwoord energieverbruik) en energie-productie (in eigen beheer) noodzakelijk. Het afbouwen van de zware industriële sector zal daarbij onvermijdelijk zijn.

Met het voorafgaande in gedachten, wijzen wij ook de - nu zo omstreden - transatlantische vrijhandels- en investeringsovereenkomsten TTIP (EU-USA) en CETA (EU-Kanada) af. Deze overeenkomsten dienen door een breedgedragen burgerlijk protest en door lobbyen te worden tegengehouden, omdat hierdoor alles wat reeds is bereikt en nog wordt nagestreefd met het oog op een economie ten dienste van het leven, weer teniet wordt gedaan. Wij ondersteunen daarom de maatschappelijke campagnes, o.a. die van „Unfairhandelbar“, die oproepen om de Europese verkiezingen aan te grijpen om tegen de TTIP en de CETA te ageren. Wij hebben structuren nodig waarin Fair Trade echt mogelijk is, en die langs de ecologische, sociale en vredebevorderende meetlat gelegd kunnen worden.

Wij vragen het oecumenisch netwerk in Duitsland om op te roepen tot een strategische bijeenkomst met de vakbonden, sociale bewegingen en alle initiatieven gericht op de grote transformatie van de samenleving.

Wij zijn unaniem tegen enig militair ingrijpen met assistentie van de Bondsrepubliek Duitsland en alle andere landen. Uit de deelnemersgroep van deze oecumenische vergadering kwam het idee van een werkgroep, die zou moeten bestaan uit deskundigen op het gebied van civiele conflicthantering, ontwikkelingssamenwerking, en uit organisaties van de alternatieve economie en de ecologische beweging en de vredesbeweging. De opdracht zou zijn een concept voor demilitarisatie – bewaking van vrede en bescherming zonder

militaire inzet – op te stellen, die dan besproken zal worden. De dreiging van geweld en het gebruik van militair geweld in conflictsituaties dienen te worden geboycot, zodat de internationale verdragen over de bescherming van het wereldklimaat en eerlijke wereldhandel eindelijk kunnen worden uitgevoerd. En de schandalige testen met wapens en de productie en export van wapens hadden in feite al lang beëindigd moeten zijn.

Door de huidige stand van de techniek is een totale controle van de mens mogelijk geworden. Door de onthulling in de NSA-zaak weten we nu dat „Big Brother“ praktijken werkelijkheid zijn. Wij wijzen iedere vorm van (overheids) controle af en eisen bescherming van de privacy.

Het universele verdrag van de mensenrechten mag niet worden ingeperkt of genegeerd. Schendingen van mensenrechten moeten worden benoemd, aangeklaagd en bestraft, ongeacht de daders of slachtoffers.

Will de mensheid overleven, dan is het vanzelfsprekend dat wij onze kinderen en kleinkinderen in staat stellen om dat wat zij bij de geboorte meekrijgen, verder te ontwikkelen: hun kinderlijk vertrouwen; de aangeboren nieuwsgierigheid; de blijdschap en de creativiteit. Bij de verandering die bij kinderen plaatsvindt zodra ze zich gaan aanpassen aan de eisen van onze cultuur - waar het onderwijs ook deel van uitmaakt – dienen wij ze op ooghoogte te benaderen , waarbij gelijkwaardigheid bij het uitwisselen van meningen en het laten zien van wederzijds respect belangrijk zijn. Hierdoor ontstaat bij kinderen de ruimte om diversiteit en verschillen van mening veel meer als een kans te beschouwen. Zo kunnen ze in harmonie en vertrouwen, op een liefdevolle manier samen tot oplossingen komen. Dit is de culturele voorwaarde voor een vreedzame manier van omgaan met elkaar, waarbij oorlog geen kans krijgt. Zo kunnen wij in verbondenheid met elkaar leven, op een heilzame manier. Wij zijn deze weg in geslagen en vragen om ondersteuning door alle krachten in de samenleving die zich richten op het overleven van de mens en die wij ook onze steun willen geven.

Wartoe verplicht ieder zich?

De vraag van „wat is genoeg“ is een zeer persoonlijke vraag. Daarom hebben de deelnemers van deze conferentie een concrete overeenkomst opgesteld, waarin je met jezelf een verplichting aangaat.

Contract met mijzelf:

Hierbij verplicht ik , _____,

mijzelf de volgende persoonlijke tocht te ondernemen. Ik wil deelnemen aan de zeven jaar durende pelgrimstocht van de oecumene, op weg naar gerechtigheid, vrede en heilheid der schepping.

Ik leg mijzelf de volgende verplichtingen op:

- ik zal een levensstijl nastreven waarbij het „goed samenleven“ met alle mensen mogelijk is
- ik zal gemeenschappelijke hulpbronnen als water, land en lucht beschermen.
- Ik zal kennis opdoen, om deze met anderen te delen en daardoor de samenhang tussen structuren (zoals de kloof tussen arm en rijk en ongelijkheid bij gebruik van hulpbronnen) te erkennen en te veranderen
- Ik zal bijdragen aan een oecumene met alle religies en wereldbeschouwingen tegen intolerantie en vijandelijkheid tegenover andere groepen
- Ik zal alle vormen van arbeid meer respecteren en op waarde schatten
- Mensen die bescherming zoeken zal ik welkom heten
- Mijn eigen consumentengedrag zal ik onder de loep leggen en ook hoe mijn geld vermeerderd wordt
- De bovengenoemde verplichtingen zal ik in mijn familie en directe omgeving doorgeven.

Dit lukt ons niet in ons eentje. We hebben elkaar nodig en we hebben Gods hulp nodig op deze weg van verandering. Met de woorden van Dorothee Sölle bidden wij:

Niet U, o God, bent degene die mijn problemen op moet lossen, maar ik zelf

Ik zal de asielzoekers moeten helpen

Niet U, maar ik zal de hongerigen voeden,

Ik zal Uw kinderen moeten beschermen

Tegen de terreur van banken en soldaten

Niet U, maar ik zal de vluchtelingen opvangen

En zal ook U in mijn huis opnemen

U die juist zichtbaar wordt in de ellende

Du hast mich geträumt gott

wie ich den aufrechten gang übe

und niederknien lerne

schöner als ich jetzt bin

glücklicher als ich mich traue

freier als bei uns erlaubt

Hör nicht auf mich zu träumen gott

ich will nicht aufhören mich zu erinnern

dass ich dein baum bin

gepflanzt an den wasserbächen

des lebens

Dorothee Sölle, Ich dein baum, in: Den Rhythmus des Lebens spüren, Freiburg i.Br. 2001, 187.

Deze oecumenische vergadering dient over 3 of 4 jaar weer bijeen te komen om te zien wat er terecht is gekomen van de verplichtingen die zijn aangegaan en de genoemde intenties.

Mainz, 4 mei 2014

Overhandigd aan de oecumenische raad van kerken in de persoon van Dr. Martin Robra